

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN THỊ HỒNG NHUNG

**NĂNG LỰC CẠNH TRANH TỈNH HÀ GIANG
GIAI ĐOẠN 2006 - 2012: HIỆN TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP**

Chuyên ngành : **Địa lí học**

Mã số : **60 31 05 01**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÍ

Người hướng dẫn khoa học : **TS. VŨ NH- VÂN**

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Những kết quả trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Trần Thị Hồng Nhung

Ban chủ nhiệm khoa

Người hướng dẫn

TS. Vũ Như Vân

LỜI CẢM ƠN

Em xin gửi lời cảm ơn sâu sắc và trân thành nhất tới thầy giáo TS. Vũ Như Vân - Người thầy đã tận tình hướng dẫn, chỉ dạy cho em trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Em xin trân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Địa lí, các thầy cô khoa Sau Đại học, trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy, động viên và tạo điều kiện thuận lợi cho em trong quá trình học tập và hoàn thành luận văn.

Nhân dịp này, tác giả xin trân thành cảm ơn UBND tỉnh, thành phố và các cơ quan ban ngành tỉnh Hà Giang đã nhiệt tình cung cấp số liệu, tài liệu và nhiều thông tin hữu ích cho quá trình làm luận văn.

Cuối cùng, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn tới BGH trường PTDT Nội trú tỉnh Hà Giang, đồng nghiệp, bạn bè, gia đình và người thân luôn động viên, giúp đỡ, chia sẻ để tác giả hoàn thành luận văn.

Trong quá trình nghiên cứu, tuy bản thân đã rất cố gắng, song luận văn không tránh khỏi những thiếu sót và hạn chế, kính mong nhận được những ý kiến góp ý quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, cũng như các bạn đồng nghiệp để luận văn thạc sĩ của tôi được hoàn thiện và mang tính thực tiễn cao hơn.

Tôi xin trân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 04 năm 2014

Tác giả

Trần Thị Hồng Nhung

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
Danh mục các hình.....	vi
PHẦN MỞ ĐẦU	1
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ NÂNG CAO NĂNG LỰC CẠNH TRANH CẤP TỈNH.....	9
1.1. Cơ sở lý luận.....	9
1.1.1. Định nghĩa về cạnh tranh, lợi thế cạnh tranh.....	9
1.1.2. Năng lực cạnh tranh	9
1.1.3. Các chỉ tiêu đánh giá năng lực cạnh tranh cấp tỉnh.....	16
1.1.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến năng lực cạnh tranh	21
1.2. Cơ sở thực tiễn của đề tài	24
1.2.1. Năng lực cạnh tranh toàn cầu / quốc gia của Việt Nam	24
1.2.1. Hiện trạng NLCT vùng miền núi phía Bắc nói chung và một số tỉnh tiêu biểu trong vùng.....	28
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1.....	35
Chương 2. CÁC YẾU TỐ ĐỊA LÍ ẢNH HƯỞNG TỚI CHỈ SỐ NĂNG LỰC CẠNH TRANH VÀ THỰC TRẠNG NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA TỈNH GIANG GIAI ĐOẠN 2006 – 2012.....	36
2.1. Các yếu tố địa lý ảnh hưởng tới năng lực cạnh tranh của tỉnh Hà Giang	36
2.1.1. Khái quát điều kiện tự nhiên.....	36
2.1.2. Các nhân tố kinh tế - xã hội.....	43
2.2.1. Khái quát chung về nền kinh tế	49
2.2. Thực trạng PCI của tỉnh Hà Giang	55

2.2.1. PCI của tỉnh Hà Giang 2007 – 2012	55
2.2.2. Những điểm mạnh, điểm yếu của năng lực cạnh tranh Hà Giang theo các chỉ số PCI.....	60
2.2.3. Năng lực cạnh tranh của tỉnh Hà Giang trong cách tiếp cận của phương pháp SWOT	66
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2.....	71
CHƯƠNG 3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA TỈNH HÀ GIANG TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ	72
3.1. Mục tiêu, định hướng, quan điểm nâng cao PCI tỉnh Hà Giang	72
3.1.1. Mục tiêu chung	72
3.1.2. Mục tiêu cụ thể	72
3.1.3. Định hướng, quan điểm nâng cao năng lực cạnh tranh Hà Giang.....	75
3.2. Kiến nghị một số giải pháp nâng cao NLCT của tỉnh Hà Giang	81
3.3. Giải pháp đột phá nâng cao PCI tỉnh Hà Giang	88
3.3.1. Đẩy mạnh xây dựng Mô hình tỉnh vùng cao biên giới gắn Xây dựng NTM với Cuộc vận động "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư "	88
3.3.2. Xây dựng hệ thống đô thị và các khu công nghiệp gắn với tổ chức lãnh thổ 3 tiểu vùng kinh tế	90
3.3.3. Tập trung khai thác Khu kinh tế kinh tế của khẩu Thanh Thủy và các cửa khẩu biên giới Việt Trung.....	96
3.3.4. Phát huy vai trò trụ cột của thành phố Hà Giang	99
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3.....	101
KẾT LUẬN.....	102
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	104
PHỤ LỤC	

BẢNG CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Tiếng việt	Tiếng anh
PCI	Chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh	Provincial Competitiveness Index
GCI	Chỉ số năng lực cạnh tranh toàn cầu	Global Competitiveness Index
VCCI	Phòng thương mại và công nghiệp Việt Nam	Vietnam Chamber of Commerce and Industry
NLCT	Năng lực cạnh tranh	
KTCK	Kinh tế cửa khẩu	
NTM	Nông thôn mới	
XDNTM	Xây dựng nông thôn mới	
TTHC	Thủ tục hành chính	
WEF	Diễn đàn kinh tế thế giới	World Economic Forum
KTXH	Kinh tế xã hội	
DA	Dự án	
DN	Doanh nghiệp	
DNNN	Doanh nghiệp nhà nước	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1. Năng lực cạnh tranh toàn cầu của Việt Nam 2013 - 2014.....	28
Bảng 1.2. Một số nước Đông Nam Á được xếp hạng GCI toàn cầu 2012 – 2013 và so sánh với năm trước đó.....	28
Bảng 1.3. Chỉ số PCI miền núi phía Bắc các năm 2006 - 2012.....	29
Bảng 1.4. Chỉ số PCI biên giới Việt – Trung các năm 2006 - 2012	30
Bảng 2.1. Nhiệt độ trung bình trong năm của tỉnh Hà Giang (°C).....	39
Bảng 2.2. Thực trạng sử dụng đất tỉnh Hà Giang năm 2006 và năm 2010.....	41
Bảng 2.3. Dân số, lao động làm việc trên địa bàn 2001 - 2012	43
Bảng 2.4. Cơ cấu lao động theo ngành của tỉnh Hà Giang giai đoạn 2001 - 2012	45
Bảng 2.5. Hiện trạng các đường tỉnh đến năm 2011	47
Bảng 2.6. Một số chỉ tiêu kinh tế xã hội chủ yếu	50
Bảng 2.7. Giá trị sản xuất sản xuất khu vực nông nghiệp Hà Giang	52
Bảng 2.8. GTSX và cơ cấu GTSX ngành công nghiệp tỉnh Hà Giang	54
Bảng 2.9. Giá trị sản xuất và cơ cấu GTX ngành công nghiệp Hà Giang	54
Bảng 3.1. Các đô thị hiện có và định hướng tại Quyết định số 1151/QĐ-TTg, ngày 30/8/2007 của Thủ tướng Chính phủ Về việc phê duyệt Quy hoạch xây dựng vùng biên giới Việt - Trung đến năm 2020	92

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1. Cấu trúc thị trường cạnh tranh.....	14
Hình 1.2. GCI Việt Nam 2013 – 2014.....	24
Hình 1.3. Các chỉ số thành phần của Lào Cai	31
Hình 1.4. Các chỉ số thành phần của Cao Bằng	32
Hình 1.5. Các chỉ số thành phần của Lạng Sơn.....	33
Hình 1.6. Các chỉ số thành phần của một số tỉnh Đông Bắc so với Hà Giang năm 2012	37
Hình 2.1. Bản đồ hành chính tỉnh Hà Giang	44
Hình 2.2. Quy mô và gia tăng dân số tỉnh Hà Giang giai đoạn 2001 – 2012 ...	49
Hình 2.3. Tốc độ tăng trưởng tổng sản phẩm tỉnh Hà Giang giai đoạn 2006 - 2012....	51
Hình 2.4. Tốc độ tăng trưởng GDP giai đoạn 2001 – 2012 (giá 2010)	52
Hình 2.5. Tốc độ tăng trưởng tổng sản phẩm tỉnh Hà Giang giai đoạn 2006 - 2013....	56
Hình 2.6. Các chỉ số thành phần của Hà Giang so với cả nước	56
Hình 2.7. Diễn biến các chỉ số thành phần của Hà Giang	57

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong bối cảnh nền kinh tế đất nước ngày càng phát triển cùng với toàn cầu hóa ngày càng cao nền kinh tế đã và đang đối mặt với mức độ cạnh tranh trên thị trường ngày càng gay gắt, đòi hỏi Chính phủ trung ương và chính quyền các địa phương, trước hết là cấp tỉnh phải nghiên cứu khai thác các nguồn lực bên trong cũng như tranh thủ cơ hội từ bên ngoài nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh (NLCT) hướng tới phát triển bền vững. Chỉ số NLCT cấp tỉnh (PCI) là xây dựng môi trường cạnh tranh cấp tỉnh riêng của mỗi tỉnh, đảm bảo phân bổ có hiệu quả các nguồn lực, để đạt và duy trì mức tăng trưởng cao, bền vững. Vì vậy, NLCT của mỗi tỉnh góp phần làm thay đổi bộ mặt NLCT quốc gia. Nắm bắt được xu thế toàn cầu hóa thì vai trò NLCT càng đóng vai trò quyết định. Trong giữa một thế giới xô bồ chúng ta phải vươn lên thoát khỏi sự tụt hậu chỉ bằng cách nâng cao NLCT của mình trên trường quốc tế.

Các chỉ số NLCT cũng góp phần hỗ trợ quá trình phân cấp quản lí hiện nay bằng việc cung cấp thông tin cho các nhà hoạch định chính sách khắc phục những thiếu sót trong quá trình thực hiện chính sách từ cấp TW xuống cấp địa phương, qua đó giúp chính quyền tỉnh nâng cao năng lực và hiệu quả thu hút đầu tư theo hướng không ngừng cải thiện tính minh bạch và khả năng tiếp cận thông tin, văn bản pháp luật nhằm tuân thủ các cam kết của Việt Nam khi gia nhập Tổ chức Thương mại thế giới.

Là một tỉnh thuộc vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ còn yếu kém về trình độ phát triển cũng như NLCT trong nền kinh tế thị trường, tỉnh Hà Giang đã có những nỗ lực đáng kể trong việc cải thiện các chỉ số PCI bằng việc xây dựng Chương trình nâng cao NLCT giai đoạn 2011 – 2015 và định hướng tới năm 2020. Kết quả ban đầu đáng khích lệ là sự năng động sáng tạo của lãnh đạo cấp tỉnh đã được nâng lên đáng kể, nhiều tiêu chí cạnh tranh được cải thiện rõ rệt, đem lại nguồn cảm hứng mới cho lãnh đạo cấp tỉnh, các doanh nghiệp

cũng như lãnh đạo các địa phương trong xây dựng chiến lược phát triển kinh tế thị trường trên cơ sở khai thác các điểm mạnh, khắc phục các điểm yếu, tranh thủ các cơ hội và đón trước những thách thức mới.

Tuy nhiên, nâng cao PCI trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường, đặc biệt phải đối mặt với sự cạnh tranh từ Vân Nam Trung Quốc, bên cạnh lòng nhiệt tình và nguồn cảm hứng do những thành tựu ban đầu đem lại, tỉnh Hà Giang cần tới một chiến lược hội nhập và phát triển trên cơ sở phương pháp luận khoa học và thực tiễn. Xuất phát từ những vấn đề lý luận và thực tiễn trên, tôi chọn đề tài làm luận văn thạc sĩ với tên gọi: **"Năng lực cạnh tranh của tỉnh Hà Giang giai đoạn 2006 - 2012: Hiện trạng và giải pháp"**

2. Tổng quan về tình hình nghiên cứu đề tài

NLCT và chỉ số NLCT không phải là vấn đề mới mẻ và xa lạ đối với các học giả kinh tế trên thế giới cũng như ở Việt Nam. Rất nhiều tác giả trên thế giới đã đi sâu nghiên cứu và đưa ra những học thuyết cạnh tranh nổi tiếng như: Các học giả của trường phái cổ điển A.Smith, John Stuart Mill, Darwin và C.Mác và trường phái hiện đại GS. Michael Porter và GS. Jeffrey Shach (Đại học Harvard, Hoa Kỳ) và nhiều đồng nghiệp khác. Các tác giả thuộc trường phái hiện đại đã xây dựng được hệ thống thống kê chỉ số NLCT toàn cầu và xuất bản các cuốn niên giám hàng năm.

Từ năm 2006 đến nay, hàng năm nước ta đều có báo cáo về NLCT cấp tỉnh do Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, cùng DA nâng cao NLCT Việt Nam do Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ tài trợ thực hiện. Trải qua 6 năm ứng dụng, việc nghiên cứu chỉ số NLCT cấp tỉnh đã thu được những kết quả khả quan thúc đẩy sự phát triển của khu vực kinh tế tư nhân.[12].

Về Báo cáo NLCT Việt Nam (VCR), năm 2009, Phó Thủ tướng Hoàng Trung Hải đề nghị Viện Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM) và Học viện NLCT Châu Á của Singapore (ACI) phối hợp xây dựng Báo cáo NLCT Quốc gia đầu tiên của Việt Nam. GS Michael E.Porter tham gia vào DA này với vai